

RIIGIKOGU

IV koosseis.

IX istungjärk.

231. koosolek.

17. märtsil 1932.

Sisu:

1. Päevakorra täiendamine.
2. Teatamine komisjonidesse antud seaduseelnõudest.
3. Komisjonide täiendavad valimised.
4. F. Hist'i küsimine Vabariigi Valitsusele üleriikliku töötute kongressi juhatusel liikmete August Tamme, Eduard Vassili, August Kaardimetsa, Leopold Miti ja Meieri areteerimise asjas.
5. Eesti Vabariigi Tartu ülikooli päralt olevate kinnisvarade ülikooli nimele kinnistamise seadus — I lugemisel.
6. Eesti Vabariigi 1931/32. a. kulude ja tulude lisaelarve nr. 1 — III lugemisel.
7. Suvitus- ja ravitsuskohtade seaduse muutmise seadus — III lugemisel.
8. Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse muutmise seadus — II lugemisel.
9. Koosoleku lõpetamine ja järgmise koosoleku määramine.

Koosoleku avab Esimees **K. Einbund** kell 10.21 min.

Sekretäri kohal sekretäri esimene abi **A. Tõllassepp**.

1. Päevakorra täiendamine.

Päevakord täiendatakse: 1) J. Voiman'i ettepanekul 1. punktiga — komisjonide täiendavad valimised; 2) juhatusel ettepanekul 2. punktiga — F. Hist'i küsimine Vabariigi Valitsusele üleriikliku töötute kongressi juhatusel liikmete August Tamme, Eduard Vassili, August Kaardimetsa, Leopold Miti ja Meieri areteerimise asjas.

2. Teatamine komisjonidesse antud seaduseelnõudest.

Sekretär: Riigikogu juhatus andis: 1. maiusainemaksu seaduse rahaasjanduse komisjoni;

2. trahteriäride liikide täiendamise ja omavalitsustele trahterimaksu tulude kindlustamise seaduse muutmise seaduse rahaasjanduse komisjoni;

3. põllupidajate 1932. a. tulumaksu vähendamise seaduse rahaasjanduse komisjoni;

4. põllumajandusliikude kinnisvarade enampakkumise asjus Tsiviilkohtupidamise seaduse muutmise seaduse üldkomisjoni;

5. veeühisuste seaduse muutmise seaduse maakomisjoni.

3. Komisjonide täiendavad valimised.

Valitakse: sotsiaalkomisjoni B. Eilman'i asemele V. Tammai.

4. F. Hist'i küsimine Vabariigi Valitsusele üleriikliku töötute kongressi juhatusel liikmete August Tamme, Eduard Vassili, August Kaardimetsa, Leopold Miti ja Meieri areteerimise asjas.

Juhataja: Rkl. Hist puudub. See küsimine on juba mitmel korral päevakorrast jäänud välja põhjusel, et rkl. Hist on puudunud haiguse tõttu. Täna koosoleku kohta rkl. Hist'ilt ei ole esitatud puudumise teadaannet, seepärast jääb see punkt esialgu vahele.

5. Eesti Vabariigi Tartu ülikooli päralt olevate kinnisvarade ülikooli nimele kinnistamise seadus — I lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja K. Tamme: Nagu ülikooli seaduse § 112 näha, on ülikooli omanduses hulk kinnisvarasid. Osalt on need kinnisvarad pärit endise Vene keiserlikult Jurjevi ülikoolilt, osalt niisugused, mis ülikool sai Saksa okupatsiooni aegu, ja osalt, mis enne kuulusid Tartu loomaarsti instituudile. On ka niisuguseid kinnisvarasid, mis on riigi poolt üle võetud mõisade osad. Nii kuulub Raadi mõisa südames teatud maa-ala ülikoolile. Samuti kuulub ülikoolile teatud maa-ala Maarja mõisast, siis Kuusnõmme mõisast Saaremaal üks osa ja vanast ajast Toomemägi. Kõik need kinnisvarad ei ole Eesti Vabariigi Tartu ülikooli nimele kinnistatud ja seda kinnistust tuleks ette võtta. Käesoleva seaduse vastuvõtmine võimaldaks seda. See tuleks teha lihtsas korras, tempelmaksud ja kinnistuslõivud peaksid ära jääma. Sest ei

ole mõtet siin riigi kasuks makse võtta, kuna ülikool omad tulud saab peajasjalikult riigilt.

Teen ettepaneku, seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Seaduseelnõu võetakse vastu I lugemisel kolmepäevalise vaheajata I ja II lugemise vahel.

6. Eesti Vabariigi 1931/32. a. kulude ja tulude lisaeelarve nr. 1 — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseisu aruandja K. Tonkman.

Juhataja: III lugemisel jääb ära selle seaduseelnõu osade teksti ettekandmine.

Pealkiri ja I osas kulude vähendamine ja kulude suurendamine võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega.

(II osa ja lisa Eesti Vabariigi 1931/32. a. kulude ja tulude lisaeelarve nr. 1 juure.)

Juhataja: II osa kohta teeb aruandja redaktsioonilise paranduse:

II osa, mis sisaldab maksmahakkamise klauseli, paigutada pärast lisaeelarve juurde kuuluvat lisa ja redigeerida järgmiselt: „II. Käesolev lisaeelarve ühes lisaga hakkab maksma avaldamisega.“

Praeguses redaktsioonis sõnu „ühes lisaga“ ei ole.

Selle ettepaneku kohaselt panen hääletamisele kõigepealt lisa ja siis II osa aruandja redaktsioonis.

Lisa Eesti Vabariigi 1931/32. a. kulude ja tulude lisaeelarve nr. 1 juure võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega.

II osa võetakse vastu aruandja redaktsioonis.

Seaduseelnõu terve sisu võetakse vastu korruga.

Aruandja K. Tonkman: Teen ettepaneku,

seaduseelnõu vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata, kuna redaktsiooni komisjon on selle läbi vaadanud.

Ettepanek võetakse vastu.

7. Suvitus- ja ravitsuskohtade seaduse muutmise seadus — III lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja A. Mekkart.

Pealkiri võetakse vastu.

(Seaduseelnõu tekst.)

Aruandja A. Mekkart: Redaktsiooni komisjon on seaduseelnõu läbi vaadanud ja vastavad parandused teinud. Seaduseelnõu näeb ette § 7 märkuse muutmist. Redaktsiooni komisjon peab tarvilikuks § 7. tervet teksti seaduseelnõus ära tuua ning redigeeris seaduseelnõu sellele vastavalt. Kannan seaduseelnõu teksti ette redaktsiooni komisjoni poolt soovitatud kujul.

Seaduseelnõu tekst võetakse vastu redaktsiooni komisjoni poolt soovitatud kujul.

Seaduseelnõu terve sisu võetakse vastu korruga redaktsiooni komisjoni andmata.

8. Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse muutmise seadus — II lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja A. Rei puudumisel aruandja ülesannetes komisjoni esimees T. Kalbus.

Pealkiri võetakse vastu.

(I osa.)

Aruandja T. Kalbus: Rkl. Sootsi poolt oli tehtud ettepanek, täiendada seda seadust uuestiredigeeritud § 92-ga. Riigikogu andis selle ettepaneku üldkomisjoni. Üldkomisjon ei ühinenud selle ettepanekuga. Nimelt hääled läksid pooleks. Kõige suuremaks põhjuseks, mis pärast selle ettepaneku vastu vaieldi, on nimelt see asjaolu, et Riigikogu valimised on välja kuulutatud ja nimekirjad sisseandmisel, sest homme algab sisseandmise päev. Käesolevat seaduseelnõu arutame meie praegu II lugemisel, III lugemiseks kulub veel mõni päev. III lugemisel tuleb ta arutamisele järgmisel Riigikogu koosolekul. Et see eelnõu maksma hakkaks seadusena, peab teda välja kuulutama. Nii hakkaks see seadus peale selle maksma, kui nimekirjad on juba sisse antud. See oleks lubamatu olukord, kui kodanikud on juba nimekirjad sisse andnud, oma kautsjonid esitanud, siis seadust tagantjärele muuta. Sellepärast üldkomisjoni liikmed, kes selle vastu olid, ei võinud kuidagi pooldada, et viimasel sil-

mapilgul sarnane muudatus vastu võetakse. Omad motiivid kandis ette Riigikogus rkl. Soots, ja ma ei hakka seda siin kordama. Nagu ma ütlesin, üldkomisjonil kindlat seisukohta ei ole, esitab variandi ja küsimuse otsustamine ripub ära Riigikogust. Sellepärast peab vististi kõigepealt ära otsustama variandi saatuse. Ma kannan Riigikogule selle variandi ette: „§ 92. Pärast eelmise (§ 91) paragrahvi korras arvestamist võetakse Riigikogu liikmete kohtade jaotamisel arvesse ainult need iseseisvad kandidaatide nimekirjad ja nimekirjade ühendused, mis on saanud vähemalt 3 Riigikogu liikmete kohtadest. Vähem kohti saanud iseseisvad kandidaatide nimekirjad ja nimekirjade ühendused langevad ära Riigikogu liikmete kohtade lõpulikul jaotamisel ja neid ei võeta arvesse käesoleva seaduse § 93. teises lõikes ettenähtud korral.

See kitsendus ei käi vähemusrahvuste kohta, niipalju kui nende nimekirjad on esitatud vähemusrahvuste organisatsioonide poolt.“

Viimane lõige on üldkomisjonis vastu võetud teatud tingimustel. Kui peaks vastu võetama § 92 esimene lõige nii, nagu ma ette kandsin, siis tuleks vastu võtta teine lõige, mis vähemusrahvuste kohta käiks. Kui esimene lõige ära langeb, siis peab iseenesest ka teine ära langema. Nii oli üldkomisjoni seisukoht.

J. K l e s m e n t: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Ma ei taha mitte selle paragrahvi sisu juures peatuda, — sisult võib seda pooldada ja mitte, võib olla argumente poolt ja vastu. Ma tahtsin vormilise külje juures peatuda, ja sellest seisukohast mulle tundub, et Riigikogu seda seaduseelnõu vastu võtta ja maksma panna ei saa. Kodukorra § 58 järele iga seaduseelnõu, mis parlamendi poolt vastu võetud, võib välja kuulutada alles 3 päeva pärast. Täna on 17. kuupäev, see seadus võib kõige varem 21. märtsil välja kuulutatud saada, kuid 21. märtsil on kandidaatide esitamise viimane päev uuteks Riigikogu valimisteks. Kui uus seadus antakse, siis loob see valimisteks uued alused. Nii on olukord täiesti võimatu, kui kandidaatide nimekirjade siseseandmisel on maksev üks seadus ja pärast jälle teine. Seda ei saaks olla. Kuid nagu kodukorra § 58 kõneleb, võib 3 Riigikogu liiget esitada nõudmise, et seitsmeks päevaks seaduseelnõu väljakuulutamise seisma pandaks. Ka on võimalus $\frac{1}{3}$ Riigikogu liikmete tahtel seaduseelnõu väljakuulutamist 2 kuuks seisma panna. Nende

valimiste läbiviimiseks seda seadust maksma panna ei saa, olgu ainult siis, kui valimised edasi lükatakse, aga väljakuulutatud tähtjaks küll ei jõua.

Teiseks tahtsin tähelepanu juhtida paragrahvi II lõike kohta. Siin on nimelt öeldud, et see kitsendus ei käi vähemusrahvuste kohta, niipalju kui nende nimekirjad on esitatud vähemusrahvuste organisatsioonide poolt. Minu arvates see täiendus peaks olema Riigikogule vastuvõtmatu seepärast, et ta ei ole kooskõlas Põhiseaduse § 6. Ei või olla avalik-õiguslikke eesõigusi ja paheõigusi, mis olenevad sündimisest, usust, soost, seisusest või rahvusest. Minu arusaamise järgi, kui meie võtame seadusesse, et meie teeme vähemusrahvustele nimekirjade suhtes erandi, võrreldes teistega, siis see on puhtal kujul avalik-õigusliku eesõiguse andmine, mis tingitud rahvusest. Sellepärast tundub, et see teine lõige Põhiseaduse seisukohast on vastuvõtmatu ja ei ole kooskõlas Põhiseadusega.

Kõigist nendest seisukohtadest välja minnes ma arvan, ei ole Riigikogul praegu võimalust seda paragrahvi vastu võtta.

J. S o o t s: Lugupeetud rahvasaadikud! See parandus, mille ma tegin I lugemise juures, oli sisuliselt õige väike: 2 asemele panna 3. Rohkem midagi ei olnud. Ja kui komisjon oleks tahtnud teda rutuliselt arutada, ta oleks võinud seda ühe päevaga läbi arutada. Aga nüüd, mis on tagajärg? Komisjon on kaua arutanud ja täna ütleb, et ei saa vormilistel põhjustel vastu võtta, on hiljaks jäänud. Tekib niisugune mulje, nagu oleks komisjon meelega venitanud selle paragrahvi arutamist selleks, et pärast tulla ja vormiliselt öelda: vaata, nüüd on hilja. Minu arvates niisugune olukord ei või olla sallitav.

Teiseks arvan ma siiski, et ka nüüd ta vastuvõtmiseks ei peaks takistusi olema: 1) ta on II lugemisel, ja täna võib ka III lugemine teha, kui tahetakse täna vastu võtta; 2) kui arvatakse ja põhjendatakse, et kantsjon antakse sisse, ja kui seal nõutakse 2 asemel 3, mulle näib, et Riigikogu juhatuse siin võib seda küsimust arutada ja asuda sarnasele seisukohale, et kui kaks inimest sisse viiakse selle nimekirja järele, mis varem sisse antud, siis need 2 Riigikokku ei pääse, nagu paranduses ette nähtud, aga kantsjoni võiks neile siiski tagasi anda. (V a h e l h ü ü e.) Härra Kask küsis, kuidas oleks lugu Riigikogu liikmete arvu kärpimise juures. Kui teie

vaatate Põhiseaduse muutmise kava, seal on ette nähtud, et Riigikokku 80 liiget tuleb. Kui see parandus vastu võetakse, siis tuleb 100 liikmest 20, kes nimekirjade saabas on, tagasi saata. Nõnda on ette nähtud. Juristid, kes seal komisjonis olid, arvasid, et sarnane kord on täiesti võimalik. Mispärast meie ka siin ei või sarnast korda ette näha? (V a h e l h ü ü e.) Seda seadusesse ei saa panna, vaid see on seaduse tõlgitsemise ja arusaamise küsimus. Mul ei ole selle vastu midagi, kui protokollis ära märgitakse, et nii tõlgitseda. Ma ütlen, täna ei ole veel see viimane päev valimiste nimekirjade sisseandmiseks, vaid homme algab nimekirjade vastuvõtmine.

Siis edasi. Mis puutub vähemusrahvustesse, siis ma seda küll ei poolda, et neile erand tehakse. Mulle näib, et vähemusrahvused võivad väga hästi ühineda teiste rühmitustega. (V a h e l h ü ü e.) Erandiks on neile ainult kultuurautonoomia ja mitte poliitiline autonoomia. Kultuurautonoomiat ei ole keegi eitanud. Aga poliitiliselt võivad vähemusrahvused väga hästi mitme Eesti rühma liikmed olla, ja nad on ka olnud, näiteks sotsialistide juures, tööerakonna juures j.n.e. Sakslased on küll alati erirühmas olnud, aga venelased on ainult viimasel ajal hakanud koonduma erirühma. Aga enne ei olnud nii, enne olid ka vähemusrahva liikmed teistes rühmades laiali, ja võivad ka tulevikus nii jääda.

V. H a s s e l b l a t t: Lugupeetud rahvasaadikud! Härra kindral Soots'i ettepanek näib olevat täiesti vastolus tema enese sihtidega. Härra Soots pooldab, et valimistel saaks suurem rõhk pandud isiku peale, mitte aga rühmituse peale. Meil oli kavatsus valimise seadust selles suunas muuta, et lähme üle selle printsiibi juurde, mis Soomes maksev, kus valija ise valib välja kolm kandidaati. Meie juures aga hääletab valija terve nimekirja poolt.

Kui suurendame mandaatide minimaalarvu, siis tekib olukord, et praegused suured rühmad on monopoli seisukorras. Kas on see aga õiglane? — Tuletan meelde, et Inglismaal, kus rohkem kui 500 rahvasaadikut, 12 aasta jooksul sattus üksainus tööerakondlane parlamenti.

Meie juures näiteks majaomanikud, kelle valijaskond väga distsiplineeritud, Asutavas Kogus viisid läbi — mitte üht kandidaati, I Riigikogus — 1, II Riigikogus — 1, III Riigikogus — 2 ja alles IV Riigikogus — 3 kandidaati.

Minule näib, et ilma äärmise demagoo-

giata, ilma suurema rahakulutamiseta ka kõige suurem poliitiline täht ei suudaks läbi viia 3 isikut. Ettepaneku vastuvõtmine oleks sama, nagu jäädvustaksime Riigikogu praeguses koosseisus.

Ei tohi ka unustada, et käsil on ka Põhiseaduse muutmise küsimus. Ja kui Riigikogu liikmete arv vähendatakse 80 peale, mis paistab tõenäoline olevat, sest et rahvas pooldab selle arvu vähendamist, kas ei oleks siis parem ära kaotada kaksikerandid ja ühe juurde tagasi minna.

Lõpuks tahaksin veel öelda, et see erand vähemusrahvuste kohta, mida üldkomisjonis vastu võeti, paistab vähemusrahvustele mitte soovitatav olevat. Isiklikult asun seisukohal, et kui tahame üheõiguslust vähemusrahvuste alal kätte saada, siis tuleks võimaldada vähemusrahvuste esindus Riigikogus, ja selles mõttes on see ettepanek täies kokkukõlas Põhiseaduse § 6. Nagu ma juba ütlesin: meie niisuguseid erandeid ei poolda, ja vähemusrahvused sooviksid oma poliitilisi huve ja õigusi siin kaitsta üldistel alustel, nagu see sündinud senini. Tähtsam on meile aga see, et meie tahame vastutusest osa võtta, mis kõikidel Riigikogu liikmetel on riigi saatuse eest.

J. F u k s: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mina ei tea, kas üldkomisjonil või selle paranduse-ettepaneku tegijal rkl. Soots'il on jäänud väga tähtis osa endise seaduse § 92 välja, kus öeldakse, et: „Pärast eelmises lõikes ettenähtud talitamist jaotatakse lõpulikult Riigikogu liikmete kohad käesoleva seaduse §§ 91., 93. ja järgmiste korras.“

Kui Riigikogu nüüd § 92 vastu võtab nii, nagu üldkomisjon seda ette paneb, siis seda endist teist lõiget seadusesse ei jää. Ma ei tea, kuidas üldse siis Riigikogu liikmete kohti jaotada saab, kui seda endist lõiget pole seadusesse sisse võetud. (V a h e l h ü ü e.) Sellepärast teen ettepaneku, § 92. juurde võtta kolmas lõige: „Pärast eelmises lõikes ettenähtud talitamist jaotatakse lõpulikult Riigikogu liikmete kohad käesoleva seaduse §§ 91., 93. ja järgmiste korras.“

Seda lõiget välja jätta ei või.

O. K a s k: Mina arvan, et terve see seadus tuleks täies ulatuses tagasi lükata. Ei ole õige säärane talitamisviis, kui valimised on juba välja kuulutatud, tähtajad kindlaks määratud, kandidaatide nimekirju hakatakse vastu võtma homme, ja nüüd

viimasel momendil tullakse seaduse muutmise, tehakse mitmesuguseid ettepanekuid, kus sisuliselt ei kaalutud, kas nad õiged on või mitte. Üks põhjus, mis pärast see seaduseelnõu esitati, oli see, et kulud taheti panna omavalitsuste peale. Mina juba eelmine kord seletasin, et see õige ei ole. Riigikogu valimistega ühenduses olevad kulud peaksid ikkagi jääma riigi kanda. Teine asi on need kulud, mis pärast nimekirjade parandamisel tekivad, need võtavad omavalitsused heameelega oma kanda. Aga teised lisakulud peaksid riigi kanda jääma. Igatahes ei ole sarnane talitamisviis õige, kui viimasel minutil muudetakse seadust, siis kui valimised juba välja kuulutatud. Sellepärast on minu soov, et terve seaduseelnõu saaks täies ulatuses tagasi lükatud.

A. Jõeäär: Ma tegin üldkomisjonis ettepaneku, seaduseelnõu täiendada II osaga, nimelt seadusest täiesti välja jätta § 92, mis omalajal sisse võeti. Selle tagajärjel kaoksid kitsendused ära, ja iga valijategrupp, kes suudab enda ümber niipalju valijaid koguda, et ta suudab ühe kandidaadi Riigikogus läbi viia, saaks seda ka teha. Minu arvates on praegune olukord Põhiseaduse vastane, ja sarnased kitsendused, mis § 92. sisse võeti, tuleksid ära kaotada. Sellepärast teen ettepaneku, täiendada seaduseelnõu II osaga järgmiselt: Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse § 92 kaotab maksvuse. See parandus tuleb muidugi otsustamisele vasta va paragrahvi hääletamisel.

Aruandja T. Kalbus (lõpusõna): Rkl. Sootsi seletuse, nagu oleks üldkomisjon seda küsimust arutades liiga palju aega tarvitanud ja meelega viivitanud, pean tagasi tõrjuma. Oma ettepaneku rkl. Soots tegi 4. märtsil, see on reedel. Laupäeval ning pühapäeval komisjonid ei tööta, samuti ka esmaspäeval mitte. Teispäeval, see on 8. märtsil, oli üldkomisjoni koosolek. Aga sel koosolekul oli arutusel krediitseadus, mida Vabariigi Valitsus esitas ja kiireks pidas. See terve päev läks komisjonil krediitseaduse arutamiseks ära, ja 9. märtsil arutati härra Sootsi parandust. Tähendab, üldkomisjon, nagu nendest faktulistest andmetest näete, ei ole sugugi selle küsimuse arutamist venitanud, ja seepärast on see etteheide asjata.

Härra Jõeääre ettepanekuga üldkomisjoni nimel ei saa nõus olla. See ettepanek seisab selles, et praegumakse § 92 tühis-

tatakse. Üldkomisjon leidis, et ei või nüüd küsimust praegu viimasel minutil lahendada hakata, ja seepärast tuleks rkl. Jõeääre ettepanek tagasi lükata.

Juhataja: Riigikogu liikmed kuulsid rkl. Fuksi ettepanekut, mis tuleb hääletamisele sel juhul, kui § 92 uuel kujul vastu võetakse.

Hääletamise korra kohta teatan, et 11 Riigikogu liiget nõuab § 92 ja selle kohta tehtud paranduse kinnist hääletamist.

Hääletamisele tuleb § 92 selles redaktsioonis, nagu ta variandina on esitatud. Ma palun Riigikogu liikmeid, et segadust ei tuleks, arvestada seda, et variant sisaldab kolm Riigikogu liikme kohta, kuna praegumaksev paragrahv kaks. (Hääletatakse kinniselt.) Poolt on 38 häält, vastu 32 häält ja erapooletuid 2, seega on variandina esitatud § 92 vastu võetud.

Hääletamisele tuleb rkl. Fuksi ettepanek. (Hääletatakse kinniselt.) Poolt on 38 häält, vastu 20 häält, erapooletuid 3, seega on ettepanek vastu võetud. § 92 on seega vastu võetud.

Panen hääletamisele § 116. (Hääletatakse.) § 116 on vastu võetud.

Hääletamisele tuleb I osa sissejuhatus ühes komisjoni poolt variandina esitatud täiendusega. (Hääletatakse.) Sissejuhatus on vastu võetud ühes täiendusega.

A. Jõeäär: Kuna § 92 on vastu võetud, siis loomulikult ei saa sarnast ettepanekut teha, et seadust täiendada II osaga, mille järgi § 92 maksvuse kaotab. Seetõttu teen ettepaneku,

täiendada seaduseelnõu III osa järgmiselt: „Käesolev seadus hakkab maksma 1. aprillist 1932. a., välja arvatud § 92, mis hakkab maksma 1. jaanuaril 1933. a.“

Nii et eelseisvate valimiste kohta ei saaks seda § 92 normi tarvitada.

II osa võetakse vastu.

(III osa.)

Juhataja: Hääletamisele tuleb III osa kohta esitatud rkl. Jõeääre ettepanek. (Hääletatakse.) Poolt on 27 häält, vastu 28 häält. (Hüüded: Sedelitega!) Nõutakse sedelitega hääletamist. (Hääletatakse.) Poolt on 26 häält, vastu 40 häält ja erapooletuid 1, seega on ettepanek tagasi lükatud.

Panen hääletamisele III osa. (Hääletatakse.) III osa on vastu võetud. Seaduseelnõu II lugemine on lõpetatud.

9. Koosoleku lõpetamine ja järgmise koosoleku määramine.

Juhataja: Korra kohta on rkl. Soots'ilt ettepanek,

lõpetada koosolek ja pärast käesoleva koosoleku lõppu 15 min. pärast pidada järgmine koosolek, võttes päevakorda Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse muutmise seadus -- III lugemisel.

Kui ettepanek vastu võetakse, siis vist on Riigikogu tahtmine, et ka kõik teised päevakorra-punktid, mis arutamata, tuleksid päevakorda.

O. Gustavson: Ma leian, et ei ole mingit tarvet sellepärast erikoosolekut pidada. Riigikogu on äsja vastu võtnud käesoleva seaduse lõpuparagrahvi, mille järgi käesolev seadus, ükskõik kas see täna vastu võetakse või homme või tunahomme, hakkab maksma 1. aprillist. Riigikogu tahab vist küll enne 1. aprilli laiali minna, nii et ta selle seaduseelnõu võib vastu võtta harilikul koosolekul, ilma erikoosolekut pidamata.

R. Penno: Ma toetan rkl. Soots'i ettepanekut, et täna selle küsimuse kohta Riigikogu lõplikult oma otsuse teeks. Vaidlused on ainult 3 ja 2 alammäära kohta. Homme algab nimekirjade sisseandmine, ja meie teeksime hästi, kui selle seaduseelnõu vastu võtaksime, siis vähemalt oleks igal ühel homme teada, missugusel kujul seadus maksma hakkab.

T. Kalbus: Kuigi meie selle seaduse täna vastu võtame, see asjaolu ei muuda väiteid, mis seaduse vastu ette on toodud, sest Riigikogu juhatus ei saa seda seadust enne kolme päeva saata riigi trükikotta Riigi Teatajas avaldamiseks. (Vahelihüüe.) Niikaua, kui seadus ei ole avaldatud, ei ole seadust olemas. Seda esiteks.

Teiseks on võimalus selle seaduse avaldamist kinni pidada $\frac{1}{3}$ osal Riigikogu liikmetest. Kui seda seadust niiöelda paljude Riigikogu liikmete tahtmise vastu tahetakse läbi suruda, siis see viis ei ole õige, ja arvan, et leidub Riigikogu liikmeid, kes seda seadust kaheks kuni kolmeks kuuks seisma võivad panna.

J. Soots: Imelikuna paistab asjaolu, et just härra Kalbus, olles aruandja kohal, tõendas, et üldkomisjon ei ole seaduseelnõu kaua kinni pidanud, vaid seda arutanud kõige kiiremas korras. Ta kulutas aga selle seaduse arutamisele 13 päeva, 4-dal märtsil on hakanud ja täna on 17. Loomulik on, et kui nüüd arvatakse, et seadus tikub hiljaks jääma, et siis nüüd, kus põhimõttelikult on otsustatud selle seaduse vastuvõtmine, et siis seadus ka kiires korras vastu võetakse, — see on loogiline järeldus. (Vahelihüüe.) Nüüd ütlete — 1. aprillil. Otsustame ära, missugune ta tuleb. Kui rkl. Kalbus ütleb, et Riigi Teatajas ei ole avaldatud, siis ma ütlen, Riigi Teataja on advokaatide tarvis, harilik inimene loeb ajalehest ja selle järele annab nimekirjad sisse. Võib kindlasti öelda, et paljud nimekirjade sisseandjad ei ole lugenud Riigi Teatajast sisseandmise tähtaega, vaid ajalehest.

Juhataja: Panen hääletamisele rkl. Soots'i ettepaneku, lõpetada koosolek ja pidada järgmine koosolek 15 minuti pärast. (Hääletatakse.) Ettepanek on vastu võetud.

Rkl. Soots'i ettepaneku kohaselt tuleks päevakorda viimati vastuvõetud seadus — III lugemisel. Juhatuselt on päevakorra kohta ettepanek,

võtta päevakorda peale rkl. Soots'i poolt ettepanud seaduseelnõu kõik käesoleva koosoleku päevakorra arutamata punktid.

(Hääletatakse.) Ettepanek on vastu võetud.

Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 11.35 min.

Õige.

Kinnitan.

Koosoleku sekretär (allkiri).

Koosoleku juhataja (allkiri).